ABDÂN BİN MUHAMMED EL-MERVEZÎ

Büyük hadîs âlimlerinden. Künyesi, Ebû Muhammed'dir. Ebû Sa'îd bin Sem'anî, Abdân bin Muhammed'in isminin Ubeydullah, (Abdân)'ın ise lakabı olduğunu söylemiştir. Abdân'ın isminin Abdullah olduğu da bildirilmiştir. 220 (m. 835) senesinde doğup, 293 (m. 906) târihinde, Zilhicce ayında, Arefe gecesi vefât etti. Merv şehrinde zamanının en büyük hadîs âlimi idi. Kuteybe bin Sa'îd, İshâk bin Râheveyh, Ali bin Hucr, Ammâr bin Hasen er-Râzî, Ebû Kureyb Muhammed bin Âlâ, Abd-ül-Cebbâr bin Âlâ, Muhammed bin Musennâ gibi âlimlerin derslerini dinleyip, onlardan rivâyetlerde bulunmuştur. Ondan da Ebû Abbâs ed-Degûlî ve birçok Horasanlı âlim rivâyetlerde bulunmuştur. Yine ondan, ikisi de kadı olan, Ahmed bin Kâmil ile, Abd-ül-Bâkî bin Kani rivâyette bulunmuşlardır.

Abdân bin Muhammed hadîs ilminde sika (güvenilir) bir âlim, sâlih ve dünyâya rağbet etmeyen bir zâhid idi. Zühdü ve hafızası darb-ı mesel (atasözü) hâline gelmişti. Merv'de yerleşti. Burada Ahmed bin Yesâr'dan sonra, fetvâ mercii o olmuştu. "Muvattâ" isimli ve daha başka eserler de yazmıştır. Hocalarından Muzenî'nin muhtasarını Merv şehri âlimlerine ilk tanıtan O'dur.

Ebû Bekir bin Sem'ânî anlattı: Abdân bin Muhammed hacca gitmek için yola çıkmıştı. Bu sırada Nişâbûr'a uğradı. Ders aldığı hocalarından birisi orada bulunuyordu. Bu sırada kendisinden çeşitli mevzûlarda ba'zı fetvâlar istendi. Abdân bin Muhammed bunu kabûl etmedi, "İçerisinde, hocamın bulunduğu bir yerde ben fetvâ veremem" dedi.

Abdân bin Muhammed'in yanında okuyup me'zûn olan talebelerinden ba'zısı şunlardır: Ebû Bekir bin Muhammed bin Mahmud el-Mahmûdî, Ebû Abbâs es-Seyyârî, Ebû İshâk el-Hâlidâbâzî'dir. Abdân bin Muhammed, Mısır'a gidip orada büyük Şafiî âlimlerinden ders aldı. Onların kitaplarını çoğalttı. Görüşmek herkese nasîb olmayan âlim ve fakîhlere yetişti. Büyük âlim Rebî'yi görüp ondan istifâde etti. Şam ve Irak'a gitti. İlmle dolu olarak Merv'e döndü.. Yanında birçok kitaplar da getirmişti. Merv'e gelince "Hoş geldin", için gelenlerden birisi de, Abdân bin Muhammed'e, Mısır'a gitmeden önce mütâlâa ve okumak için kitaplarını vermeyen bir zât idi. Yanına girince, Abdân bin Muhammed'e selâm verip, gelişini tebrik etti. Daha önce kitaplarını vermediğinden dolayı özür diledi. Bunun üzerine Abdân (radıyallahü anh): "Hiç özür dileme, senin bana iyiliğin var. Eğer sen bana o kitapları verseydin, ben onlarla iktifa eder (yetinir), Mısır'a kadar gidip o kadar büyük âlimlerle görüşüp, bu kadar ilme ve yanımdaki kitaplara sahip olamazdım" dedi. Bu sözleri duyan ve özür dilemek için gelen zât, Abdân bin Muhammed'in bu sözlerine çok sevindi. Ebû Sa'îd bin Sem'ânî dedi ki: "İmâm-ı Şafiî'nin kitaplarını da Merv şehrinde Abdân bin Muhammed tanıtmıştır. Oradaki âlimler bu kitaplardan çok istifâde ettiler."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-2, sh. 297

2) Tezkiret-ül-huffâz, cild-2, sh. 687

3) Târîh-i Bağdâd, cild-11, sh. 135

4) El-İber, cild-2, sh. 95

5) Şezerât-üz-Zeheb, el, cild-2, sh. 215

6) Mu’cem-ül-müellifîn, cild-6, sh. 232

7) El-Muntazam, cild-6, sh. 58